

Тема уроку: Музичне та живописне свято.

(Експериментальна програма. 5 клас, II тема, 7-ий урок.)

Мета: *Розкрити образи Нового Року та Різдва Христового через живописні та музичні образи Вертену, колядок, щедрівок;*

Тип уроку: *Підсумковий урок.*

Завдання

Навчальні: *Ознайомити учнів з історією свята Різдва Христового, колядками, щедрівками. Систематизувати знання учнів по темі, вчити учнів спів відносити живописні образи з музичними.*

Розвиваючі: *розвиток образного сприймання музики та живопису, розвиток вокально-хорових навичок, ритму, вміння аналізувати вокально-хорове виконання.*

Виховні: *виховання естетичних смаків, виховання розуміння й поваги до народних звичаїв.*

Наочні посібники: *епіграф уроку, ілюстрації, репродукції картин, нотна вправа, характеристика музики, портрети композиторів В. Шайнського та Д. Бортнянського, опорна схема тематизму програми, фланелогограф (атрибути декорації Різдва Христового), Вертен.*

Музичний матеріал: *Д. Бортнянський „ Кондак Різдва Христового ”, файли з текстом пісні „ діти люблять малювати ” В. Шайнського, колядки „ Спи, Ісусе, спи ”, „ Пречистая Діва ”, щедрівка „ Ой сивая та і зозуленька ”, „Щедрик” в обробці М. Леонтовича, „ шумові музичні інструменти ”, кларнет.*

ТЗН: *магнітофон, аудіозаписи, фортепіано, шумові інструменти, кларнет.*

Використана література :

❖ *А. Й. Француз, М. Й. Березовський, Н. В. Назаренко, Ю. М. Попович „ Християнський буквар ”- Івано-Франківськ, 1999р. с. 59-60.*

❖ *М. Дециця „ Малий історичний церковно-історичний словник ”- Львів – 1994р. с. 59*

❖ *Дитячий християнський журнал „ Стежинка ” № 6, 2006р., с. 6.*

❖ *О. О. Гумінська „ Музична хрестоматія ” 5 клас – Тернопіль „ Навчальна книга ” Богдан с.11-13.*

❖ *А. Денисенко, В. Туркевич „ Історичний календар ”- 2000р., К., 1999 с. 145.*

❖ *О. О. Гумінська Уроки музики в загальноосвітній школі – Тернопіль. Навчальна книга – Богдан 2003р., с. 24.*

Міжпредметні зв'язки : *Українська література. Український фольклор: колядки, щедрівки. Вірш „ Радуйся, Маріє! ” І. Франко. Вислів про Різдвяні свята.*

Трудове навчання: *Картини-вишивки „ Свят вечір ”. Вироби із соломи (ангел, дзвіночки).*

Образотворче мистецтво: *Михайло Халак „ Свята Родина ”, ілюстрації Нового року, Різдва Христового.*

*Різдвяні свята – це без сумніву,
найпоетичніше свято у слов'ян,
бо й у всіх народів християнських.
І. Франко*

ХІД УРОКУ

1. Вхід учнів до класу під музику кондака Різдва Христовому Д. Бортнянського.

Організаційний момент.

Музичне вітання.

Доб-рий день вам, доб-рий день в сві-ті му-зи-ки, фан-та-зі-ї, пі-сень! Доб-рим
будь, ши-рим будь! І з мис-тец-твом – у див-ну путь!

2. **Оголошення теми та завдань уроку. Актуалізація знань, перевірка вивченого.**

Вчитель: Сьогодні наш урок незвичайний, сьогодні ми відправимось в картинну галерею на музичне та живописне свято (показуючи на дошку де написана тема уроку). Спробуємо визначити чи можемо ми почути живопис і побачити музику? але ж ми заходили в клас під музику. Яка ця музика була по характеру?

Учень: Величальна, святкова, урочиста, радісна, піднесена.

Вчитель: А хто виконував?

Учень: Мішаний хор.

Вчитель: А про яку подію ви почули?

Учень: Про те, що Діва йде народити у вертепі Надвічного Бога.

Вчитель: А що ми ще бачимо на дошці?

Учень: ілюстрації картин, образи зими, Нового року та Різдва Христового, гурти колядників, щедрувальників.

3. **Розспівування.**

Вчитель: А на дворі у нас зовсім не зимова погода. Отже нам для цього потрібно створити зимову заметіль. Ми знаємо, що художник малює фарбами, а ми будемо малювати голосом.

✚ Вправи на дихання (ш-ш, с-с) – зображення завірюхи, виконання за рукою на legato та staccato;

- ✚ Вправи на крещендо-димінуендо (у-у; і-і) з показом руки;
- ✚ Вправи на розвиток діапазону і --- о --- і завивання вітру;
- ✚ Вокальна імпровізація на тему зими, метелиці.

Чути дзвін.

Вчитель: Та враз ми почули дзвони десь далеко.

Дзвоник легко задзвонив і на свято запросив.

Дон-дон, дінь-дінь чарівний наш передзвін.

Вправи з дзвониками.

Вчитель: Музичний звук, як і фарба, може бути легким, прозорим, повітряним. Якими музичними кольорами ми б намалювали ці дзвони ?

Учень: світлими, яскравими, чарівними, сріблястими, блискучими.

Вчитель: Діти, а ви любите малювати ?

(Відповіді дітей хором „ Так! ”)

Вчитель: Отож, давайте виконаємо пісню В. Шаїнського на сл. Е. Успенського „ Діти люблять малювати ”. Супроводжуючи приспів пісні шумовими інструментами **I група** відтворює ритм; **II група** відтворює метр.

Вчитель: До нас скоро наближається зимове свято. Яке?

Учень: Новий рік, Різдво Христове.

Вчитель: Так, вірно.

(Виходить дівчинка до дошки і створює картину Різдва Христового на флорелогографі).

4. Бесіда про Різдвяні та Новорічні свята.

Вчитель: У давні часи євреї належали до Римської держави. Її імператор Август віддав наказ про перепис населення єврейської землі. Оскільки Діва Марія і Йосип родом із Вифлеєма, вони змушені були покинути місто Назарет, де проживали і шукати притулку.

(Ансамбль дівчат „ Осанна ” виконує колядку „ Пречиста Діва по світу ходила ” 1,2,3 куплети)

На фоні звучання колядки „ Свята ніч ” у виконанні дуету „ Лебеді кохання ” (аудіозапис) учениця розповідає вірш „ Радуйся, Маріє! ” (на ній костюм Ангела, який ніби-то нам сповіщає про цю подію).

Радуйся, Маріє!

Пісня дивна, тиха
Ллється, наче диха, -
Коло Немовляти
Нахилилась Мати :
„ Спи, моя Дитино,
Мій єдиний Сину.
Я тебе укрию,
Я тебе зігрію
Пригорну до серця,
Чуєш, воно б'ється?

Зрозуміти хоче,
Ангел що пророчив.

Чи Ти мій, Чи Божий
І на кого схожий?
Я не розумію
А спитать не смію
Твої очі – зорі,
Сині та прозорі,
А чоло мов царське,
Доленька теслярська ...”
Тесля чи Месія?
Не питай, Маріє,
Ти вродила Сина –
Бога і Людину.
На руках у тебе
Спить посланець Неба,
Ким Він має стати,
Ще не час пізнати.
Пісня ніжна, тиха,
Ллється хай та диха.
Он зоря жевріє,
Радуйся, Маріє!

Виходить ансамбль „Осанна” і виконує колядку „Спи, Ісусе, спи.” (I, II, III куплети)

Вчитель: На спомин про цю подію усі християни вітають один одного словами „Христос рождається!”

Учні: „Славіте Його!”

Вчитель: Різдво вносить Божу благодать у кожную родину. Це свято любові і милосердя. Люди встановлюють і прикрашають ялинки, співають колядки.

- Що ми називаємо колядкою?

(Це обрядова величальна пісня зимового циклу християнського характеру, яка прославляє Бога, Діву Марію, святих – Варвару, Йосипа).

Вчитель: А що ми називаємо щедрівкою?

(Обрядову пісню, яка походить від багатого вечора, прославляє господаря, господиню, його діток, та бажає їм добра ...)

Вчитель: Наші предки спочатку не були християнами, тому Новий рік святкували весною в березні місяці.

Щедрівка „Ой сивая та зозуленька”

(Прозвучить у виконанні гурту щедрувальників у супроводі кларнету)

5. Виконання колядок, конкурс гуртів колядників.

Вчитель: Діти, додому вам задане творче завдання: підготувати колядку, представити свій гурт та сказати віншування.

I гурт „Янголята” виконують колядку „Ой у Вифлеємі”.

II гурт „Сніжинки” виконують колядку „В Вифлеємі новина”.

Вчитель: Діти, а який гурт вам найбільше сподобався? (Відповіді дітей)

6. Закріплення вивченого матеріалу. Висновки.

Вчитель: А зараз ми зробимо так (у мене в руках є дзвіночок, а у вас шумові інструменти – „маракасики”). Я задаю вам запитання і якщо відповідь вірна ви мені відтворюєте своїм музичним інструментом, якщо ні – мовчимо. І допоможе мені цей чарівний дзвіночок. Будьте уважні тут є і провокаційні запитання.

Запитання :

✚ Чи змогли ми почути живопис? (Так)

✚ Яка саме музика звучала сьогодні на уроці? (Танцювальна, музика зимової природи, музика свята)

✚ Без якої музики не обійдеться свято Різдва Христового? (Трудових пісень, колядок, щедрівок)

✚ А чи можна побачити колядки? (Так, на привітальних листівках, на нашому фланелографі, у вертепах ...)

✚ Чий образи малювала Різдвяна музика? (Образ Діда Мороза, Снігуроньки, образи Ісуса Христа, Діви Марії, Йосипа)

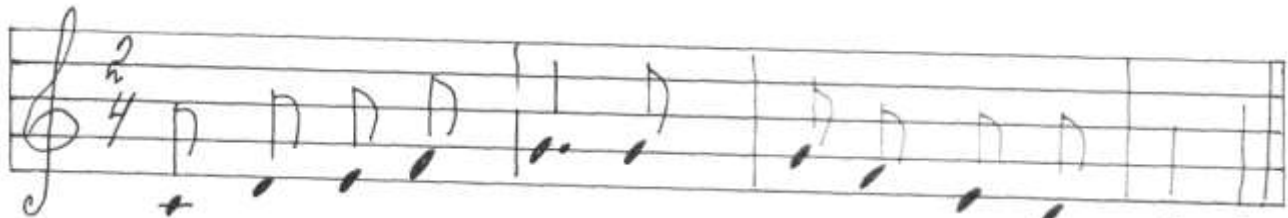
Вчитель: Напередодні Різдвяних свят кожен з вас намагається привітати своїх рідних по-особливому, а ми на уроці зробили перші кроки до цього. Отже, пропоную вам оригінальний творчий варіант.

7. Оголошення домашнього завдання.

Вчитель: Підготувати свою музичну листівку-вітання зі святом.

8. Оцінювання учнів.

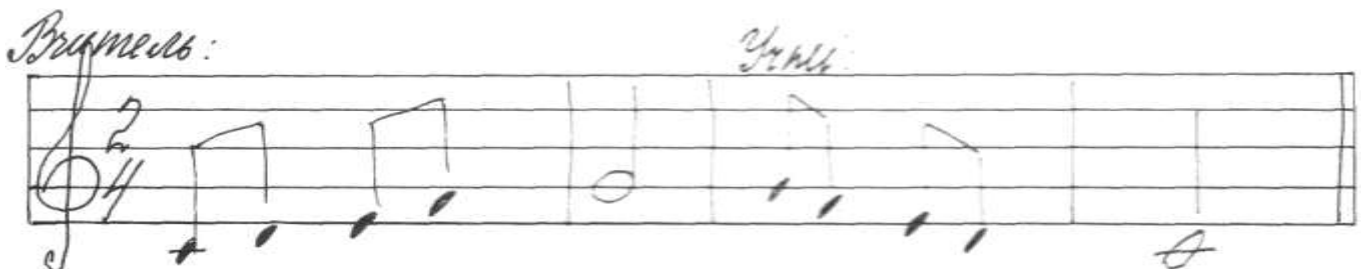
Вчитель:

Ві-т-а-ю з Різдвя-ни-ми свя-та-ми!

(Учні повторюють те ж саме)

Вчитель:

Ро-но-ба-чеш-ня, Ро-но-ба-чеш-ня.

Вихід учнів з класу під музику кондака Різдва Христового.